

Hem

Biologisk mångfald... »

Om CBM »

Utbildning »

Seminarier

Mångfaldskonferens

Publikationer »

Nyhetsarkiv

För press

Kontakt »

Länkar

Internt

YTTRANDE

1997-08-29

Fiskeriverket
Sötvattenslaboratoriet
Att. Prof. Torbjörn Järvi
178 93 Drottningholm

Centrum för biologisk mångfalds yttrande över Åtgärdsprogram för fem arter sötvattensfisk och flodkräfta

Kommentarer till åtgärdsprogram

Det bör direkt påpekas att föreliggande åtgärdsprogram är baserade på kriterier som inom en snar framtid kan vara inaktuella. Nya direktiv om kriterier för rödlistning från IUCN har föranlett ArtDatabanken att initiera en genomgående revision av nationella listor. Markanta förändringar i hotkategoriernas innehåll förväntas, med omprioriteringar som följd. Denna revision kommer således att omfatta även sötvattensfiskar.

Upprättande av åtgärdsprogram för mal, flodkräfta och värlekande siklöja ges hög prioritet i Fiskeriverkets aktionsplan för biologisk mångfald. Det framgår inte av uppdraget hur de övriga tre arterna valts ut. Finns t.ex. en prognos som indikerar att de inte berörs av IUCN:s nya direktiv? Eller kommer åtgärdsprogrammets betydelse att bestå oavsett om en art rankas ned till en lägre kategori?

De sex rödlistade arter som programmen omfattar återfinns i dag i kategorierna hänsynskrävande; flodkräfta, sällsynt; nissöga, sårbar; grönling, sandkrypare, samt akut hotad; mal, värlekande siklöja. Trots att flodkräftan listas i den lägsta kategorin är åtgärdsprogrammet för denna art betydligt mer omfattande än de övrigas. Detta faktum återspeglar en betydande kunskapsbas och historisk dokumentation, samt inte minst det ekonomiska intresse och rekreationsvärde som förknippas med kräftan. För övriga fem arter är dessa värden ringa eller obefintliga. För ett par av dessa saknas dessutom viktig information om biologi och levnadsbetingelser. Detta till trots, i relation till tillgängliga data är samtliga sex program väl bearbetade och ger en uttömmande bild av arternas situation.

Gemensamt för programmen är att de saknar ekonomiska kalkyler för föreslagna åtgärder. Detta är otillfredsställande men får antas vara i enlighet med uppdraget (?). Kostnader förefaller dock vara en kritisk faktor för genomförbarhet och någon form av ekonomiska ramar, redan i föreliggande skede, skulle hjälpa till att förankra denna typ av artbaserad naturvård i den krassa verkligheten.

Inom ansvarsfördelningen mellan aktörer bör kommunerna ges mer utrymme. Att flagga med rödlistade arter gynnar en naturvård med lokal förankring (förekomsten vid Fyrisåns mynning borde t.ex. rendera nissöгат status som lokal "ansvarsart" inom Uppsala kommuns naturvårdsprogram).

Kullander anser biotopskydd vara rätt medicin för säkerställande av genetisk diversitet hos sandkrypare och nissöga, medan övriga artprogram påkallar genetisk analys för att kartlägga populationsstrukturer och variation inom resp. mellan olika bestånd. Här illustreras två olika förhållningsätt till genetiken, även om åsikterna till viss del också belyser skillnader i status och åtgärdsbehov. För populationer som inte nått kritiska minimigränser kan säkerställande av fungerande livsmiljöer utgöra en tillräcklig garanti för långsiktig fortlevnad. Genetisk kartläggning är knappast en primär åtgärd i dylika fall, men tenderar ändå ofta att bli ett "kosmetiskt" tilläggsmoment inom allehanda naturvårdsprojekt, utan att syftet ges en tillfredsställande motivering. I ett långsiktigt perspektiv är dock kartering av naturliga genpools av värde för (eventu-ella) framtida ex situ-åtgärder. För en så hårt trängd art som malen kan DNA-analys utgöra ett viktigt verktyg, i kombination med avelsprogram designade för att maximera heterozygotgrad i små populationer.

Den värlekande siklöjan är problematisk. Något så grundläggande som att utreda taxonomisk status med lämplig metodik måste ges högsta prioritet innan en "art" bedöms vara akut hotad. Fenotypisk/ökologisk plasticitet är allmänt förekommande hos fisk och fenomenet måste kunna uteslutas för att motivera särbehandling av värsiklöjan gentemot dess höstlekande släktingar. Att genetiska markörer indikerar viss grad av reproduktiv isolering är inte ett slutgiltigt bevis för allopatrisk differentiering ("artbildning").

[Tillbaka >](#)